

Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки

ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

**Збірник наукових праць
№6 (265)**

Київ 2023

**Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць
Вип. 6 (265). – К., 2023. – 115 с.**

Рекомендовано Вченою радою ДНДІМЕ

Протокол №5 від 10.05.2023 р.

Збірник статей присвячено науковим здобуткам молодих науковців – аспірантів та здобувачів наукових ступенів кандидата та доктора економічних наук. Він охоплює широкий спектр проблем із таких напрямів:

- макроекономічні аспекти сучасної економіки;
- інноваційно–інвестиційна політика;
- економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності;
- розвиток регіональної економіки;
- соціально–трудова проблеми.

Розраховано на науковців і спеціалістів, які займаються питаннями управління економікою та вивчають теорію та практику формування ринкових відносин в Україні.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 р. № 1643 даний збірник віднесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, категорія «Б».

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

СТУДІНСЬКА Г.Я., доктор економічних наук (головний науковий редактор)
ХОДЖАЯН А.О доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ПАСІЧНИК Ю.В. доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ЗАХАРІН С.В., доктор економічних наук, с.н.с. (заступник наукового редактора)
АЛЕКСЕЄВ І.В., доктор економічних наук, професор
НЕБОТОВ П.Г., кандидат економічних наук, директор
ВАРНАЛІЙ З.С., доктор економічних наук, професор
ГУЖВА І.Ю., доктор економічних наук
ПИПА В.І., доктор економічних наук, професор
КИЗИМ М.О., доктор економічних наук, професор, член–кор НАНУ
КУЛЬПІНСЬКИЙ С.В., доктор економічних наук
КОРНЄЄВ В.В., доктор економічних наук, професор
ВАСИЛЬЧАК С.В., доктор економічних наук, професор
ЛОПУШНЯК Г.С., доктор економічних наук, професор
КИЧКО І.І., доктор економічних наук, професор
ШОСТАК Л.Б., доктор економічних наук, професор
ГАРБАР Ж.В., доктор економічних наук, доцент, професор
ЧЕРКАШИНА К.Ф., кандидат економічних наук, доцент
ІВАНОВ Є.І., кандидат економічних наук (відповідальний секретар)

МІЖНАРОДНА РЕДАКЦІЙНА РАДА

АГНЕСЦКА ДЗЮБІНСЬКА, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту підприємства
АДАМ САМБОРСЬКИ, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце Польща, кафедра менеджменту підприємства
ВІРГІНІЯ ЮРЕНІЄНЕ, професор, доктор наук, завідувач кафедри філософії та культурології, Каунаський факультет, Вільнюський університет, Литва
ГОРБОВИЙ АРТУР ЮЛІАНОВИЧ, професор, доктор технічних наук, Словацька Академія аграрних наук, член відділення економіки та менеджменту, (Словацька республіка)
ДІАНА СПУЛБЕР, доктор філософії, Університет Генуї, асистент професора кафедри філософії суспільств, м. Генуя (Італія)
ІВАН ТЕНЕВ ДМИТРОВ, професор, доктор економічних наук, Університет «проф. д–р Асен Златаров», завідувач кафедри економіки і управління, м. Бургас (Болгарія)
МІТАР ЛУТОВАЦ, професор, доктор технічних наук, Університет Уніон ім. Миколи Тесла, факультет індустріального управління, завідувач кафедри технологій, м. Белград (Сербія)
ЮРАЙ СІПКО, професор, доктор економічних наук, Словацька Академія наук, директор інституту економічних досліджень, м. Братислава (Словацька республіка)
СОФІЯ ВИШКОВСЬКА, професор, доктор наук, зав. кафедри організації і управління (факультет управління) Технологічно–природничий університет ім. Яна і Єнджея Снядецьких у Бидгощі, Бидгощ, Польща
СТЕФАН ДИРКА, доктор економічних наук, професор, Вища економічна школа, м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту і маркетингу. Міжнародний акредитор Міністерства науки і освіти Республіки Казахстан
ТОМАШ БЕРНАТ, професор, доктор наук, завідувач кафедри мікроекономіки, факультет економіки і менеджменту, Щецинський університет, Польща

Друковане періодичне видання «Формування ринкових відносин в Україні»

внесене в міжнародну базу даних періодичних видань:

ISSN 2522–1620

Key title: Formuvannâ rinkovih vidnosin v Ukraïni

Abbreviated key title: Form. rinkovih vidnosin Ukr.

Індексування і реферування: Україніка Наукова, Джерело

Міжнародні інформаційні та наукометричні бази даних: Google Scholar, Index Copernicus International (ICI), Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

Формування ринкових відносин в Україні, 2023. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ 22545–12445ПР від 20.02.2017 року

© Державний науково–дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки, 2023

7. Kolodiychuk, A. V., Hushtan, T. V., Molnar, O. S., Vasylykha, N. V., & Chobal, L. Yu. (2021). Mizhnarodni perevezennya v mizhnarodniy ekonomitsi [International transportation in the international economy]: Textbook. Lviv: ATB Publishing [in Ukrainian].

8. Kolodiychuk, A. V. (2012). Informatsiya yak factor innovatsiynoho rozvytku ekonomiky [Information as a factor of innovation development of the economy]. In Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini [Formation of market relations in Ukraine]: Vol. 5/1 (132) (pp. 58–62). [in Ukrainian].

9. Kolodiychuk, A. V., & Pisnyy, V. M. (2009). Osoblyvosti funktsionuvannya mashynobudivnykh pidpryyemstv na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiky Ukrainy [Features of functioning of machine-building enterprises at the current stage of development of the economy of Ukraine]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (13) (pp. 172–178). [in Ukrainian].

10. Kolodiychuk, A. V., Pisnyy, V. M., & Semchuk, Zh. V. (2009). Sutnist' innovatsiy, struktura ta osnovni etapy innovatsiynoho protsesu [The essence of innovation, the structure and the main stages of the innovation process]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (9) (pp. 191–196). [in Ukrainian].

11. Kudenko, N. V. (2006). Stratehichnyy marketynh [Strategic marketing]: Manual. [2nd ed., without changes]. Kyiv: KNEU, [in Ukrainian].

12. Sopilnyk, L. I., & Kolodiychuk, A. V. (2009). Teoretychni aspekty upravlinnya konkurentospromozhnisty pidpryyemstv [Theoretical aspects of enterprise competitiveness management]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (8) (pp. 183–187). [in Ukrainian].

13. Sopilnyk, L. I., & Kolodiychuk, A. V. (2009). Upravlinnya konkurentospromozhnisty mashynobudivnykh

pidpryyemstv na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiky Ukrainy [Management of competitiveness of machine-building enterprises at the present stage of development of Ukrainian economy]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19 (10) (pp. 222–227). [in Ukrainian].

Дані про авторів

Герзанич Віталій Михайлович,

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Міца Владислав Володимирович,

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Тарасенко Микола Ігорович,

магістр, економічний факультет, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Data about the authors

Vitaliy Herzanych,

Ph.D. of Economics, Associate Professor of the Department of Economic Theory, Uzhhorod National University
e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Vladyslav Mitsa,

Ph.D. of Economics, Associate Professor of the Department of Economic Theory, Uzhhorod National University
e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Mykola Tarasenko,

Master's degree, Faculty of Economics, Uzhhorod National University
e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

УДК 339.137.2:339.9:007.3(02)

ГРИНЧУК Ю. С., МАРТИН О. М.,
ЖИВКО О. В., БАШМАКОВ М. С.

Адаптаційні підходи в безпековому менеджменті конкурентоспроможності інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг в умовах нестабільного бізнес-середовища та розвитку лідерських компетентностей

Актуальність теми дослідження. Дослідження питання реалізації адаптаційних підходів в безпековому менеджменті конкурентоспроможності інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг в умовах нестабільного бізнес-середовища та розвитку лідерських компетентностей обумовлюється значним впливом мінливого зовнішнього середовища на дані процеси.

Постановка проблеми. Кожне інноваційно орієнтоване підприємство сфери послуг оцінює власну конкурентну позицію за обраною ними методикою, а її суть, ефективність та результати застосування не афішує поза його межами. Нестача в Україні теоретичних і практичних методів діяльності в умовах нестабільного бізнес–середовища та розвитку лідерських компетентностей, методик досягнення і підтримання рівня конкурентоспроможності стримує розвиток вітчизняних підприємств і економіки в цілому, що і зумовлює актуальність вивчення цієї проблеми, що обумовлює актуальність теми дослідження.

Постановка мети і завдань дослідження – дослідити адаптаційні підходи в безпековому менеджменті конкурентоспроможності інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг в умовах нестабільного бізнес–середовища та розвитку лідерських компетентностей.

Метод або методологія дослідження. В статті використано наступні методи: монографічний, графічний, аналізу і синтезу, систематизації.

Презентація основного матеріалу (результати дослідження). Доведено, що для реалізації адаптаційних підходів в безпековому менеджменті конкурентоспроможності інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг потрібно реально оцінювати свої можливості. Обґрунтовано необхідність адекватної оцінки конкурентоспроможності, позиції підприємства на даний момент та за допомогою визначення сильних сторін побудова його стратегії на ринку.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані в практичній діяльності для реалізації адаптаційних підходів в безпековому менеджменті конкурентоспроможності інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг в умовах нестабільного бізнес–середовища та розвитку лідерських компетентностей.

Висновки за статтею. Безпековий менеджмент конкурентоспроможності – одна з найважливіших категорій нестабільного бізнес–середовища, що потребує активізації адаптаційних підходів завдяки розвитку лідерських компетентностей. Безпековий менеджмент конкурентоспроможності – це здатність до продуктивної праці та гарантування підприємством прибутковості за умов нестабільного бізнес–середовища. Для продуктивного безпекового менеджменту конкурентоспроможності підприємства сфери послуг необхідна перш за все його оцінка фахівцями із розвченими лідерськими компетентностями.

Ключові слова: адаптаційні підходи, безпековий менеджмент конкурентоспроможності, інноваційно орієнтовані підприємства, сфера послуг, нестабільне бізнес–середовище, розвиток лідерських компетентностей.

GRYNCHUK Yu. S., MARTYN O. M.,
ZHUVKO O. V., BASHMAKOV M. S.

Adaptive approaches in the security management of the competitiveness of innovatively oriented enterprises in the service sector in the conditions of an unstable business environment and the development of leadership competencies

Relevance of the research topic. The study of the implementation of adaptive approaches in the security management of the competitiveness of innovatively oriented enterprises in the service sector in the conditions of an unstable business environment and the development of leadership competencies is determined by the significant influence of the changing external environment on these processes.

Formulation of the problem. Each innovation-oriented company in the service sector evaluates its own competitive position according to the method chosen by them, and does not advertise its essence, effectiveness and results of application outside its borders. The lack in Ukraine of theoretical and practical methods of activity in the conditions of an unstable business environment and the development of leadership competencies, methods of achieving and maintaining the level of competitiveness restrains the development of domestic enterprises and the economy as a whole,

which determines the relevance of the study of this problem, which determines the relevance of the research topic.

Setting the purpose and objectives of the study – to investigate adaptive approaches in the security management of the competitiveness of innovatively oriented enterprises in the service sector in the conditions of an unstable business environment and the development of leadership competencies.

Research method or methodology. The article uses the following methods: monographic, graphic, analysis and synthesis, systematization.

Presentation of the main material (research results). It has been proven that in order to implement adaptive approaches in the security management of competitiveness of innovatively oriented enterprises in the service sector, it is necessary to realistically assess one's capabilities. The need for an adequate assessment of competitiveness, the position of the company at the moment and, with the help of determining the strengths, the construction of its strategy on the market is substantiated.

Field of application of results. The results of the study can be used in practical activities for the implementation of adaptive approaches in the security management of the competitiveness of innovatively oriented enterprises in the service sector in the conditions of an unstable business environment and the development of leadership competencies.

Conclusions on the article. Security management of competitiveness is one of the most important categories of an unstable business environment, which requires the activation of adaptive approaches due to the development of leadership competencies. Safe management of competitiveness is the ability to work productively and guarantee the company's profitability under the conditions of an unstable business environment. For productive security management of the competitiveness of a service sector enterprise, it is necessary first of all to evaluate it by specialists with developed leadership competencies.

Keywords: adaptive approaches, secure management of competitiveness, innovation-oriented enterprises, service sector, unstable business environment, development of leadership competencies.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Конкуренентоспроможність одна з найважливіших категорій сучасного безпекового менеджменту. Зміни в соціально-економічній політиці створили об'єктивні передумови для руху нових напрямків в інноваційно орієнтованих підприємствах, зокрема сфери послуг, таких як менеджмент, маркетинг, інжиніринг, контролінг, які є основою для забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства сфери послуг необхідна його постійна оцінка. Кожне інноваційно орієнтоване підприємство сфери послуг оцінює власну конкурентну позицію за обраною ними методикою, а її суть, ефективність та результати застосування не афішує поза його межами. Нестача в Україні теоретичних і практичних методів діяльності в умовах нестабільного бізнес-середовища та розвитку лідерських компетентностей, методик досягнення і підтримання рівня конкурентоспроможності стримує розвиток вітчизняних підприємств і економіки в цілому, що і зумовлює актуальність вивчення цієї проблеми, що обумовлює актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Конкуренція один з головних елементів ринкового безпекового механізму, що забезпечує взаємодію суб'єктів ринку у процесі їхньої діяльності. Через конкуренцію може бути досягнута – у кращому розумінні цього слова – соціалізація прогресу і прибутку і до того вона не дає згаснути особистому прагненню кожного до трудових досягнень [8]. Конкуренція – це певна ситуація на ринку з великим обсягом конкуруючих осіб, які спонукають до купівлі однорідного товару споживачів, коли ціна на цей товар формується співвідношенням попиту та пропозиції. Тому окремий продавець не має змоги встановити ціну вище ринкової, так як є велика кількість продавців, які продають аналогічну продукцію за нижчою ціною, яка відповідно задовольняє покупців [5; 7], що особливо загострюється в умовах поширення адаптаційних підходів в безпековому менеджменті. Незважаючи на досить великий список визначень поняття «безпековий менеджмент конкурентоспроможності», науковці розглядають його дещо односторонньо. Одні автори визначають його як боротьбу конкуруючих підприємств,

другі – як боротьбу фізичних осіб, треті – наявність великої кількості продавців та покупців, четверті – розглядають як процес або ситуацію [1–10]. Актуальність даного питання посилюється в умовах нестабільного бізнес-середовища та розвитку лідерських компетентностей.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) – дослідити адаптаційні підходи в безпековому менеджменті конкурентоспроможності інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг в умовах нестабільного бізнес-середовища та розвитку лідерських компетентностей.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Не зважаючи на різні погляди науковців, щодо визначення поняття конкуренція всі вони дотримуються одного з трьох типів трактувань поняття: поведінкового, структурного та функціонального.

Поведінкове трактування – поняття конкуренція розуміють як боротьбу за гроші покупців, які отримують задовольняючи їхні потреби. Суть даного підходу полягає у тому, що кількість благ менша ніж потребує суспільство. Саме тому власники підприємств мають можливість висувати свої умови та маніпулювати суспільством заради власної вигоди.

Структурне трактування – полягає в проведенні аналізу структури ринку з метою визначення рівня свободи покупця і продавця на ринку та способу виходу з нього. Увага акцентується на аналізі структури ринку та умовах, які в них діють.

Функціональне трактування говорить про те, що конкуренція – це змагання старого з новим, з інноваціями. За рахунок ведення міжфірмової боротьби з ринку вибувають підприємства, які користуються старими технологіями.

Отже, основні рушійні сили конкуренції відображені у чотирьох класичних моделях (див. рисунок).

Чиста конкуренція – це конкуренція, при якій на ринку функціонує безліч продавців і покупців з рівними можливостями і правами. В умовах чистої конкуренції жодна сторона не може вплинути

на ринкову ціну обраної продукції; без перешкод можна ввійти та вийти на ринок; усім учасникам надають повну та достовірну інформацію. Проте перераховані умови є в значній мірі допущеннями, які повністю ніколи не виконуються на практиці, через що необхідним є застосування адаптаційного підходу, зокрема в безпековому менеджменті, що особливо актуально в умовах військового часу.

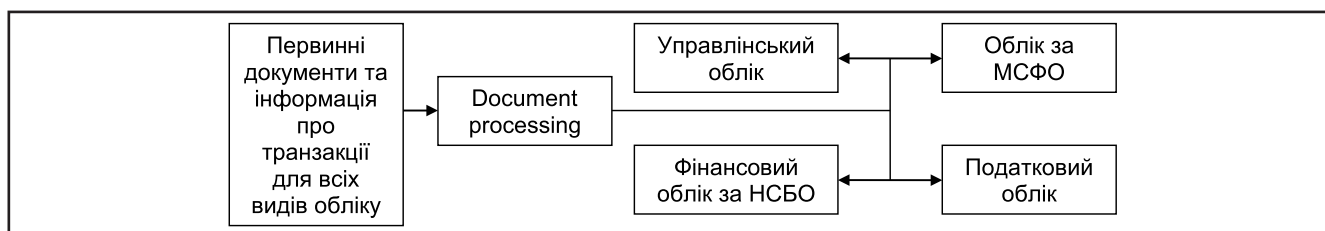
Монополістична конкуренція – це ситуація з великою кількістю продавців, але їх продукція відрізняється від продукції конкурентів. Інноваційно орієнтовані підприємства прагнуть постійно покращувати якість товару, підтримувати імідж із метою зайняти одні з перших місць на ринку. Жодне підприємство не має значної частки у загальному обсягу продаж. В таких умовах використовуються переважно нецінові методи конкуренції.

Для олігополістичної конкуренції характерні наступні властивості: невелика кількість конкурентів, які забезпечують велику частку попиту; продукція стандартизована або диференційована; конкуренти залежать один від одного; виникають складнощі щодо входу на ринок [2; 7; 8].

Чиста монополія є протилежністю ринку чистої конкуренції. Це означає, що на ринку існує тільки одне підприємство, яке збуває продукцію, яке не має схожих товарів-замінників. Підприємство контролює ситуацію на ринку та може встановлювати ціну вигідну для себе, в даному випадку конкуренція повністю відсутня.

Бачимо, що вибір конкуренції залежить від іміджу підприємства, його стилю поведінки, певним моральним принципам керівника, розвитку його лідерських компетентностей та його колективу, зокрема адаптаційних можливостей, рівня безпекового менеджменту, динаміки інноваційного розвитку, стабільності бізнес-середовища. Також види конкуренції поділяються за методами досягнення цілі та за формами.

Існує галузева та міжгалузева конкуренція. Галузева конкуренція створює умови для супер-

Існуючі моделі економічної конкуренції [складено на основі 2; 5; 7]

ництва окремих підприємств–продавців однієї галузі у задоволенні потреб споживачів, в обсягах реалізації, частки обслуговування ринків та обсягу одержаного прибутку. Галузева конкуренція проявляється між підприємствами та всередині підприємства.

Міжгалузева конкуренція – це конкуренція між товаровиробниками різних галузей економіки за вигідніше вкладання капіталу і привласнення більшого прибутку [2; 5]. Отже, також вибір може залежати від мети діяльності підприємства, націленості на певну категорію задоволення потреб в умовах нестабільного бізнес–середовища.

Розрізняють конкуренцію за територіальним розміщенням – регіональну, національну та міжнародну конкуренцію. Регіональна конкуренція діє в межах невеликих територіальних одиниць. Національна – в межах країни. Міжнародна конкуренція – в світовому масштабі. Вибір залежить від масштабу інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг та їх ресурсів, чи спроможні вони задовольнити попит на обраному рівні.

В залежності від суб'єктів ринку, які ведуть між собою боротьбу розрізняють: конкуренцію продавців та покупців. Продавці ведуть боротьбу між собою за збут товарів з метою одержання великих прибутків та гарантування достатнього рівня власної безпеки. Покупці конкурують за можливість одержання продукції за вигідною ціною та високою якістю.

За моральними принципами ведення боротьби, що особливо важливо в системі розвитку лідерських компетентностей можна виділити добросовісну та недобросовісну конкуренцію. Добросовісна конкуренція – це таке суперництво, при якому підприємства дотримуються правових та етичних норм взаємовідносин з партнерами. Недобросовісна конкуренція включає в себе технічне шпигунство, переманювання персоналу, підкуп працівників підприємства–конкурента, неправдиву рекламу тощо.

В умовах нестабільного бізнес–середовища та розвитку лідерських компетентностей при обранні конкуренції більшість інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг схильють до недобросовісної, на їх думку це більш ефективний та швидший спосіб отримання інформації та подолання конкурента. Тому, необхідно вживати заходів для запобігання проникнення конкурентів для захисту власного бізнесу.

За методами здійснення конкуренції виділяють цінову та нецінову конкуренцію. Цінова конкуренція проявляється у зниженні ціни на товари, не змінюючи їх якостей та властивостей, порівняно з цінами на обрану продукцію у конкурентів. Це відбувається за рахунок зниження витрат, або ж інноваційно орієнтоване підприємств сфери послуг може свідомо йти на тимчасову втрату частки прибутку, з метою усунення конкурентів, та захоплення більшої частки ринку в подальшому [5; 8].

Нецінова конкуренція передбачає відмінності у якості продукції різних конкурентів, або якісні властивості діяльності продавця. Вирішальну роль відіграють фактори нестабільного бізнес–середовища, які напряму не пов'язані з ціною, або взагалі не залежать від неї [5–8].

Виникнення безпекової конкуренції можливе за наявності умов наведених нижче. Перше, це наявність приватної власності. Друге, наявність на ринку великої кількості незалежних виробників та споживачів. Третє, наявність на ринку засобів виробництва. Найважливішим фактором є свобода вибору виду господарської діяльності. Також необхідною умовою є відповідність між попитом та пропозицією.

Конкурентоспроможність інноваційно орієнтованого підприємства сфери послуг – це його здатність наразі так і в довгостроковій перспективі забезпечувати високу, порівняно з конкурентами, ефективність виробництва, вигідно надаючи свої послуги.

Виходячи на ринок інноваційно орієнтоване підприємство сфери послуг автоматично стає учасником конкурентної боротьби з іншими підприємствами за споживача. Тому одним з перших етапів роботи підприємства є визначення стану конкуренції на ринку та позиції на ринку для визначення його стратегії. Щоб займати лідируючі позиції на ринку підприємство повинно постійно порівнювати свою діяльність зі своїм конкурентом, тобто визначати власну адаптаційно–безпекову конкурентоспроможність.

Виділяють декілька шляхів досягнення конкурентоспроможності інноваційно орієнтованими підприємствами сфери послуг.

Першим напрямом є акцентування уваги на наданні послуг, які будуть задовольняти потреби споживачів [3; 7].

Прихильники другого напрямку вважають, що конкурентоспроможність це якісний товар та послуги та відповідна їм вартість [4; 5; 8].

Загалом поняття безпекового менеджменту конкурентоспроможності підприємства пов'язують лише із конкурентоспроможністю продукції, що реалізується або виробляється. Адже, конкурентоспроможність продукції є однією з основних надійних конкурентних переваг будь-якого підприємства, що діє в умовах нестабільного бізнес-середовища та розвитку лідерських компетентностей. Проте, для досягнення високого рівня конкурентоспроможності підприємства недостатньо мати лише конкурентоспроможну продукцію, необхідним ще є міра адаптивності менеджменту та безпечності роботи підприємства взагалі.

Є чотири основні рівні конкурентоспроможності інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг:

Перший рівень – керівників турбує лише випуск продукції, її обсяги, масштаби збуту, на споживача не зважають.

Другий рівень – менеджери прагнуть, щоб продукція повністю відповідала стандартам, які встановлені конкурентами. Прагнуть виготовити продукція якіснішу ніж у конкурента.

Третій рівень – менеджери байдуже на стандарти конкурентів, вони самі вирішують якої якості продукцію збувати, де та за якою ціною, адже конкуренти знаходяться на значно нижчому рівні.

Четвертий рівень – успіх досягається в першу чергу не завдяки виробництву продукції, а за рахунок управління та заданій стратегії підприємства [1; 10].

В умовах становлення ринкових відносин більшу кількість інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг можна зарахувати до першого рівня конкурентоспроможності. Проте можемо зазначити значний прогрес в діяльності окремих підприємств, які намагаються досягнути третього та четвертого рівня конкурентоспроможності в бізнес-середовищі.

Існують різні риси поняття безпекового менеджменту конкурентоспроможності:

1. Порівняльний характер.

Безпековий менеджмент конкурентоспроможності неможливо виявити не порівнявши хоча б два суб'єкти. Щоб виявити, що інноваційно орієнтоване підприємство сфери послуг є конкурентоспроможним потрібно провести аналіз найбільш значущих показників діяльності порівнюваних суб'єктів. В результаті порівняння ми дізнаємося якого рівня конкурентоспроможності досягло кожне з них.

2. Часовий характер (динамічність).

Інноваційно орієнтоване підприємство сфери послуг може досягти високого рівня конкурентоспроможності проте це не означає, що даний рівень розглядається на довгострокову перспективу, навіть якщо ефективність його діяльності буде стабільною. Протидія інших суб'єктів господарювання, їх рішучість та активність можуть призвести до втрати досягнутого рівня та знизити його.

Беручи до уваги те, що сильні сторони підприємства сфери послуг мають властивість з часом та впливом конкурентів змінюватись в слабкі, деякі дослідники використовують поняття життєвий цикл конкурентної переваги. Серед етапів життєвого циклу конкурентної переваги виділяють – становлення, прискорене зростання, обмежене зростання, зрілість, спад. Стадія на якій знаходиться інноваційно орієнтоване підприємство залежить від рівня використання його ресурсного потенціалу та ефективності його стратегії.

Конкурентоспроможність інноваційно орієнтованого підприємства сфери послуг – це узагальнююча оцінка його конкурентних переваг в сфері адаптації та безпеки. Для конкурування підприємства на ринку послуг необхідна перш за все якість задоволення споживчого попиту, постійний розвиток лідерських компетентностей, ресурсний потенціал підприємства [6; 7].

Для визначення конкурентних позицій інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг на ринку потрібно виділити ряд факторів, які впливають на адаптивність в безпековому менеджменті конкурентоспроможності. З боку підприємства фактори, які впливають на конкурентоспроможність, поділяють на дві групи: зовнішні та внутрішні.

Зовнішні фактори впливають на формування конкурентного середовища та на конкурентоспроможність підприємства сфери послуг.

До зовнішніх факторів бізнес-середовища відносяться: загальнополітичний стан у державі; зовнішньополітичні та економічні зв'язки з іншими державами; регулююча роль держави; раціональне розташування робочої сили; систему управління; наявність антимонопольного законодавства та інші.

Внутрішніми факторами безпекового менеджменту конкурентоспроможності підприємство сфери послуг може самостійно і повністю керувати. До внутрішніх факторів належать: система та методи

управління підприємством; фінансове забезпечення; ефективність використання ресурсів та інші.

Отже, проаналізувавши вплив всіх факторів на діяльність інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг, ми зможемо побудувати ефективну роботу підприємства та забезпечити її прибутковість в певних її сильних сторонах, та захистити чи сформувати способи запобігання виникнення ризиків.

З метою оцінки рівня безпекового менеджменту конкурентоспроможності інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг, доцільно аналізувати наступні фактори, що впливають на вибір послуг підприємства клієнтами:

1) комерційні умови: фірма надає споживацький або комерційний кредит, знижки на продукцію; складання та підписання товарообмінних угод;

2) доступність магазинів, супермаркетів; проведення демонстрацій товарів; ефективність рекламної політики;

3) організація беззбиткового технічного обслуговування продукції: широкий обсяг наданих послуг; строк гарантійного та пост гарантійного обслуговування тощо;

4) позитивний імідж фірми: її авторитет та репутація, інформованість потенційних покупців про діяльність фірми, асортимент та якість її продукції, сервісне обслуговування; опитування покупців із метою визначення їх потреб [26].

Для реалізації адаптаційних підходів в безпековому менеджменті конкурентоспроможності інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг потрібно реально оцінювати свої можливості, для цього проводиться оцінка конкурентоспроможності, позиція підприємства на даний момент та за допомогою визначення сильних сторін побудова стратегії підприємства на ринку.

Висновки

Безпековий менеджмент конкурентоспроможності – одна з найважливіших категорій нестабільного бізнес-середовища, що потребує активізації адаптаційних підходів завдяки розвитку лідерських компетентностей. Безпековий менеджмент конкурентоспроможності – це здатність до продуктивної праці та гарантування підприємством прибутковості за умов нестабільного бізнес-середовища. Для продуктивного безпекового менеджменту конкурентоспроможності підприємства сфери послуг необхідна перш за все його оцінка фахівцями із розвиненими лі-

дерськими компетентностями. Оцінка безпекового менеджменту конкурентоспроможності підприємства сфери послуг представляє собою складне багатофакторне завдання, яке зводиться до оцінки комплексу показників та їх роз'яснення, які характеризують адаптаційні підходи до діяльності підприємства, в залежності з якою метою вона проводиться.

Список використаних джерел

1. Антипенко Н. В., Веденіна Ю. Ю., Гнатенко І. А., Пархоменко О. П. Фінансовий менеджмент ресурсозбереження інноваційно орієнтованих підприємств у контексті антикризової стратегії розвитку. *Агросвіт*. 2021. № 23. С. 10–16

2. Гринчук Ю. С., Кукса І. М., Ткаченко Н. Е., Параскеєва А. М. Планування інноваційного розвитку в контексті забезпечення економічної безпеки та управління змінами. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. №4(251). С. 28–33.

3. Живко З. Б., Орлова-Курилова О. В., Боруцька Ю. З., Березовський Д. О. Державне регулювання заощадження інноваційного потенціалу підприємств та екологізації виробництва: формування управлінських стратегій та оцінювання конкурентної поведінки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 19. С. 10–15.

4. Мартин О. М., Соловійов Д. П. *Управління фінансовою безпекою підприємства. Стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів*. V Міжнародна студентська інтернет-конференція «Стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів», 23–24 березня 2020 р.: зб. тез. Львів, 2020. С. 42–44.

5. Шуст О. А., Паска І. М., Гринчук Ю. С. Удосконалення заходів державного стимулювання інвестиційної діяльності в підвищення родючості ґрунтів. *Інноваційна економіка*. 2021. № 1–2. С. 126–130.

6. Lozhachevska O., Navrotska T., Melnyk O., Kapinus L., Zos-Kior M., Hnatenko I. Management of logistics and marketing behavior of innovation clusters in territorial communities in the context of digitalization of society and the online market. *Laplace in Journal*. 2021. № 7(3). pp. 315–323.

7. Ovcharenko I., Khodakivska O., Sukhomlyn L., Shevchenko O., Lemeshenko I., Martynov A., Zos-Kior M., Hnatenko I., Michkivsky S., Bilyavska L. Spatial organization management: modeling the functioning of eco-clusters in the context of globalization. *Journal of Hygienic Engineering and Design*. 2022. Vol. 40, pp. 351–356.

8. Stolyarov V., Pósztorovó J., Zos–Kior M., Hnatenko I., Petchenko M. Optimization of material and technical supply management of industrial enterprises. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2022. № 3(189). pp. 163–167.

9. Zherdetska L., Diatlova Y., Diatlova V., Derkach J., Goncharenko A. Zos–Kior M. (2021). Digital banking in the marketing mix and human resource management: improving the approach to the assessment as an innovative component. *Laplace in Journal*, 7(3A), 111–119.

10. Zhyvko Z., Nikolashyn A., Semenets I., Karpenko Y., Zos–Kior M., Hnatenko I., Klymenchukova N., Krakhmalova N. Secure aspects of digitalization in management accounting and finances of the subject of the national economy in the context of globalization. *Journal of Hygienic Engineering and Design*. 2022. Vol. 39. pp. 259–269.

References

1. Antipenko N. V., Vedenina Yu. Yu., Hnatenko I. A., Parkhomenko O. P. (2021). Financial management of resource conservation of innovatively oriented enterprises in the context of anti-crisis development strategy. *Agrosvit [Agroworld]*, 23, 10–16.

2. Grynchuk Y., Kuksa I., Tkachenko N., Paraskieieva A. (2022). Innovation development planning in the context of economic security and change management. *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini [Formation of market relations in Ukraine]*, 4(251), 28–33.

3. Zhyvko Z., Orlova–Kurilova O., Borutska Yu., Berезovskiy D. (2021). State regulation of saving the innovative potential of enterprises and greening of production: the formation of management strategies and evaluation of competitive behavior. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid [Investments: practice and experience]*, 19, 10–15.

4. Martyn O., Solovyov D. (2020). Management of the financial security of the enterprise. The state and prospects for the development of accounting, analysis, control and taxation in the context of deepening European integration processes». *V International Student Internet Conference «The State and Prospects of the Development of Accounting, Analysis, Control and Taxation in the Conditions of Deepening European Integration Processes»*, March 23–24, 2020: coll. theses Lviv, 42–44.

5. Shust O. A., Paska I. M., Grynchuk Y. S. (2021). Improvement of measures of state stimulation of investment activities to increase soil fertility. *Innovatsiyana ekonomika [Innovative economy]*, 1–2, 126–130.

6. Lozhachevska O., Navrotska T., Melnyk O., Kapinus L., Zos–Kior M., Hnatenko I. (2021). Management of logistics and marketing behavior of innovation clusters in territorial

communities in the context of digitalization of society and the online market. *Laplace in Journal*, 7(3), 315–323.

7. Ovcharenko I., Khodakivska O., Sukhomlyn L., Shevchenko O., Lemeshenko I., Martynov A., Zos–Kior M., Hnatenko I., Michkivskyy S., Bilyavska L. (2022). Spatial organization management: modeling the functioning of eco-clusters in the context of globalization. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 40, 351–356.

8. Stolyarov V., Pósztorovó J., Zos–Kior M., Hnatenko I., Petchenko M. (2022). Optimization of material and technical supply management of industrial enterprises. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 3(189), 163–167.

9. Zherdetska L., Diatlova Y., Diatlova V., Derkach J., Goncharenko A. Zos–Kior M. (2021). Digital banking in the marketing mix and human resource management: improving the approach to the assessment as an innovative component. *Laplace in Journal*, 7(3A), 111–119.

10. Zhyvko Z., Nikolashyn A., Semenets I., Karpenko Y., Zos–Kior M., Hnatenko I., Klymenchukova N., Krakhmalova N. (2022). Secure aspects of digitalization in management accounting and finances of the subject of the national economy in the context of globalization. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 39, 259–269.

Дані про авторів

Гринчук Юлія Сергіївна,

д. е. н., професор, професор кафедри менеджменту, Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

Мартин Ольга Максимівна,

к. е. н., доцент, доцент кафедри права та менеджменту у сфері цивільного захисту, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, Україна

Живко Олег Вікторович,

аспірант, Львівський державний університет внутрішніх справ, Львів, Україна

Башмаков Максим Сергійович,

аспірант кафедри економіки та менеджменту, Український державний університет науки і технологій, м. Дніпро, Україна

Data about the authors

Yuliia Grynchuk,

Dr. Sc. (Econ), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Bila Tserkva National Agrarian University, Ukraine, Bila Tserkva

Olga Martyn,

PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Law and

Management in the Field of Civil Defense, Lviv State University of Life Safety, Ukraine, Lviv

Oleh Zhyvko,

PhD Student, Lviv State University of Internal Affairs, Ukraine, Lviv

Maksym Bashmakov,

PhD Student of Economics and Management Department, Ukrainian State University of Science and Technologies, Ukraine, Dnipro

УДК 330.3:339.9

МАКАРЕНКО Н. О.
ГУМЕННИЙ М. О.
ІВЧЕНКО А. В.

Технології менеджменту у формуванні конкурентних переваг логістичних систем аграрних підприємств

Актуальність теми дослідження. Дослідження питання технологічних особливостей управління в логістичних системах суб'єктів аграрної сфери задля формування і забезпечення конкурентних переваг в мінливих ринкових умовах.

Постановка проблеми. Нині для підприємств є проблема вибору методів управління логістичними системами в напрямку забезпечення їх конкурентних переваг, враховуючи власний досвід та існуючу інформацію для аналізування. Хоча використання лише однієї технології менеджменту не гарантує результативності функціонування логістичних систем, так як залишається багато неврахованих факторів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємств. Адже необхідність врахування прямого й опосередкованого впливів даних чинників підтверджує актуальність дослідження і спонукає розробку алгоритму формування інтегрованої конкурентоспроможної логістичної системи, яка може бути рекомендована аграрним підприємствам до використання що й бумовлює актуальність теми дослідження.

Постановка мети і завдань дослідження – дослідити технології управління логістичними системами аграрних підприємств в контексті формування конкурентних переваг.

Метод або методологія дослідження. В статті використано наступні методи: діалектичний, графічний, системний аналіз та синтез, аналогове моделювання.

Презентація основного матеріалу (результати дослідження). Виокремлено теоретико-методичні засади побудови інформаційної моделі забезпечення побудови конкурентоспроможної інтегрованої логістичної системи в агробізнесі, шляхом виділення матеріальних, інформаційних, фінансових і кадрових потоків в якості об'єктів агрологістичного управління, з метою визначення основних траєкторій їх руху, побудови систем взаємозв'язків між ними та зменшення часу поставок і розміру транспортних затрат.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані в практичній діяльності аграрних підприємств для забезпечення конкурентних переваг логістичних систем на основі використання технології інтегрованої технології менеджменту.

Висновки за статтю. З врахуванням галузевої специфіки аграрного сектору та широкої диференціації учасників ринку агропродовольчої продукції виділено логістичну інтеграцію як окрему складову забезпечення конкурентоспроможності аграрного підприємства. Для формування конкурентних переваг всі елементи логістичної системи повинні бути взаємозв'язані і взаємозалежні, тобто по змінах, що відбуваються в одному із елементів можна судити зміни, що відбуваються в інших елементах. Як елементами агропромислового інтегрованого формування можуть виступати підприємства, зайняті виробничо-технічним обслуговуванням аграрних підприємств; безпосередньо виробники аграрної продукції; підприємства, що забезпечують заготівлю, переробку, сільськогосподарській продукції та доведення її до споживача; будівельні підприємства, що здійснюють будівництво об'єктів як виробничого, так і невиробничого призначення; організації соціальної інфраструктури.

ЗМІСТ

Макроекономічні аспекти сучасної економіки

КОЛОДІЙЧУК А. В. Спарклайн основних міжнародних економічних процесів ІКТ-індустрії в Україні.....	5
---	---

Інноваційно-інвестиційна політика

ШАЦЬКА З. Я., КОГУТ А. Л. Інноваційне відновлення промислового комплексу України на засадах стратегії смарт-спеціалізації.....	12
ШИМАНОВСЬКА-ДІАНИЧ Л. М., БУЧНЄВ М. М., САФРОНСЬКА І. М., УСТИК Д. В. Управління іміджем інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг в умовах глобалізації, кадрових загроз та посилення економічної конкуренції.....	17
ЖИВКО З. Б., ОРЛОВА-КУРИЛОВА О. В., ТУРОВА Л. Л., ГРИЦЕНКО В. С. Діагностика економічної безпеки інноваційно орієнтованого підприємства в умовах управління змінами та забезпечення ефективності бізнес-процесів.....	25

Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності

РАДІОНОВА Н. Й., ТАРАСЕНКО О. С. Основні проблеми та тенденції розвитку вищої освіти України.....	33
МОЛНАР О. С., СВИЦО З. З., ШТЕФАНЕЦЬ Н. В. Діагностика процесу стратегічного маркетингового управління збутом підприємств.....	41
ГЕРЗАНИЧ В. М., МІЦА В. В., ТАРАСЕНКО М. І. Стратегічний STP-маркетинг у збутовій діяльності підприємства.....	46
ГРИНЧУК Ю. С., МАРТИН О. М., ЖИВКО О. В., БАШМАКОВ М. С. Адаптаційні підходи в безпековому менеджменті конкурентоспроможності інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг в умовах нестабільного бізнес-середовища та розвитку лідерських компетентностей.....	50
МАКАРЕНКО Н. О., ГУМЕННИЙ М. О., ІВЧЕНКО А. В. Технології менеджменту у формуванні конкурентних переваг логістичних систем аграрних підприємств.....	58
УСТИК Т. В., МІЩЕНКО М. І., КОВАЛЕНКО Н. В., ІЩЕЙКІН Т. Є. Моделювання управлінських і маркетингових рішень із реалізації адаптаційних безпекових підходів в управлінні результативністю інноваційно орієнтованого підприємства рекламного бізнесу в умовах діджиталізації.....	66
БАРНА М. Ю., МЕЛЬНИК І. М., ТУЧКОВСЬКА І. І., ТКАЧЕНКО В. І. Формування системи кадрової безпеки на підприємствах агротуризму.....	74
ОЛЬШАНСЬКИЙ О. В., САМБОРСЬКА О. Ю., БІЛІНСЬКА О. П., ЛУЦЕНКО О. І. Еколого-економічний механізм ресурсозбереження на підприємствах в проектах посилення економічної та продовольчої безпеки: ефективність управлінських рішень.....	82
МАРЧЕНКО В. М., КОЛЕСНИК М. В., ОСТАПЕНКО Т. Г. Світовий досвід реалізації державних організаційно-економічних підходів до розвитку сучасних процесів кластеризації.....	91

Соціально-трудова проблеми

ШЕДЯКОВ В. Є. Гіперіндустріалізація як засіб соціетального управління.....	102
--	-----